UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

X. De consuetudine.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

Visual Library

si quam habet ad pœnam imponendam, oriatur ex sua lege, qua tamen non tenetur. Verùm cùm ille potestate quam habet condendi leges, & puniendi transgressores earum, uti debeat in bonum Reipublicæ, hinc fit ut non sit liber à culpa, si reo, sine causa rationabili, pœnam lege statutam condonet; cùm talis remissio in perniciem Reipublicæ vergere soleat.

Nota 2. Ad officium Judicis spectare eam pœnam imponere, quæ in lege determinata est: sicut enim lex eum obligat ad pœnam imponendam, ita & ad eam imponendam, quæ ipsa lege taxatur; aliàs pœnæ determinationem relinqueret illius arbitrio. Non tamen contra legem peccabit, si pœnam absolutè pro tali delicto ferendam, interdum augeat, vel minuat, juxta varias circunstantias occurrentes, quæ peccatum aggravant, aut minuunt.

Nota 3. Resolutionem nostram præcipuè habere locum in pœnis, quæ dicuntur ferendæ sententiæ, seu quas Judex, ex præscripto legis imponere tenetur. Verùm ea etiam ad pœnas latæ sententiæ extendi potest, si non incurruntur, nisi post declarationem sententiæ: tenetur enim Judex tunc declarare, crimen fuisse commissum; propter quod quis pœnam lege latam incurrit, simulque dare operam, ut talis pœna executioni mandetur.

CAPUT X.

De consuetudine.

RESOLUTIO I. *Consuetudo habet vim legis.*] HOC ut meliùs percipias, *Nota 1.* consuetudinem hic non sumi pro usu frequenti, sed pro jure quod ex tali usu ortum habet: unde solet definiri, Jus quoddam moribus constitutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex, id est, quod habet vim legis, cum non adest lex, quæ obligationem inducat.

Nota 2. Consuetudinem, quæ est secundum legem non facere novam legem, sed esse legis jam positæ observationem; quæ verò est præter legem, novum

novum jus constituere, sicut & illam quæ est contra legem humanam, non tamen eam quæ legi naturali, aut divinæ repugnat; quæ enim duabus his legibus contraria sunt, mala sunt, adeoque vim obligandi habere nequeunt.

Dices, esse etiam mala, quæ repugnant legi humanæ. *Verùm* discrimen apertum est inter leges illas, quòd naturalis deficere non potest, divina verò semper manet, cum Deus non consentiat in abrogationem illius: at humana, ex consensu saltem tacito legislatoris, per oppositam consuetudinem tollitur, adeoque peccatum non est, contra illam agere, quando opposita consuetudo legitimè introducta est.

RESOLUTIO II. *Ut consuetudo habeat vim legis, varias conditiones habere debet.*] PRIMA est, ut versetur circa materiam, de qua lex statui possit: unde sicut non potest lex statui, ita nec induci consuetudo, de actibus malis, aut communi bono repugnantibus, aut inutilibus.

Secunda, ut inducatur per actus liberos, cùm ii tantùm habeant vim obligandi. At hic agimus de consuetudine, quæ habet vim legis, cuique proinde vis obligandi competit.

Tertia, ut per varios, & longo tempore repetitos actus stabiliatur: non enim aliter legitimam præscriptionem ad obligandum requisitam, quæ communiter decennium non interruptum exigit, habere potest.

Quarta, ut actus illi à majori parte communitatis eliciantur, sintque externi, & iis noti qui consuetudinem introducere volunt; quia aliàs non sufficerent ad constituendam legem externam, & omnes generatim obligantem.

Quinta, ut consuetudo non introducatur, sine consensu saltem tacito Principis, cùm aliter legis vim habere nequeat. Dico, saltem tacito, non enim requiritur, ut Princeps sciat novam consuetudinem intro-

introduci, eamque formaliter approbet; sed sufficit, quòd id sciens, non contradicat, cùm potest contradicere, sine gravi incommodo, vel etiam quod factum ignorans, jus commune non revocet, quo statuitur, consuetudinem laudabilem, & legitimè præscriptam vim legis habere. Tale siquidem jus tacitè approbando, censetur approbare omnes consuetudines speciales, quibus duæ illæ conditiones conveniunt, etsi illas distinctè, & in particulari non cognoscat.

RESOLUTIO III. *Varii sunt effectus consuetudinis.*] PRIMUS EST, inducere obligationem, tam ad culpam, quam ad pœnam, ut patet ex supradictis de obligatione legis: cùm enim consuetudo vim legis habeat, debet eandem inducere obligationem, quam imponit lex. Unde quemadmodum datur lex aliqua merè pœnalis, quæ scilicet obligat tantum ad pœnam, non ad culpam, ita potest introduci consuetudo, quæ ad solam pœnam obliget.

Secundus effectus consuetudinis est, legem præcedentem abrogare: siquidem, ex dictis, consuetudo habet vim legis, at prioris legis obligatio tollitur per posteriorem, eo quòd lex non obligat, nisi juxta intentionem legislatoris, cujus voluntas posterior præferenda est priori. Ergo & ipsa consuetudo legitimè introducta, habet vim abrogandi legem præcedentem, & tollendi obligationem illius.

Nota 1. Per consuetudinem abrogari posse legem irritantem, cùm per legem de novo statutam id fieri queat, & in utraque sufficiens causa occurrere possit, quæ hujusmodi obrogationem honestet. Unde per consuetudinem possunt impedimenta, jure humano matrimonium irritantia, abrogari.

Nota 2. Legem prohibentem consuetudinem contrariam posse abrogari per talem consuetudinem supervenientem, quando contingit res ita mutari, ut ex prudenti judicio illud rationabile, & communi bono consentaneum videatur, quod aliàs, quando lex

statuta

ſtatuta eſt, propter alias circunſtantias inconveniens apparebat: non enim legislator talem caſum comprehendiſſe cenſetur.

Tertius effectus conſuetudinis eſt, inducere legem irritantem: ſi enim poteſt legem irritantem abrogare, poterit & irritantem inducere. Unde quemadmodum per legem, ita & per conſuetudinem poſſunt introduci impedimenta matrimonium irritantia. *Neque refert*, introducentes eſſe inferiores Pontifice, quia hoc non fieret, ſine conſenſu illius, ſuperiùs explicato.

Quartus effectus eſt, legem interpretari, ut à fortiori ex dictis colligitur, quia minus eſt, legem interpretari, quàm eam abrogare, & novam condere. Et aliunde lex interdum valde obſcura eſt, neque meliùs vera illius intelligentia haberi poteſt, quàm ex communi hominum ſenſu, per receptam conſuetudinem ſatis manifeſtato. Unde conſuetudo dicitur, optima legum interpres.

Notant hic aliqui, conſuetudinem interpretativam habere vim legis, & neceſſariò ſequendam eſſe, quãdo legitimè præſcripta eſt, deficiente verò præſcriptione, eo probabiliùs legem interpretari, quo diutius, & majori conſenſu ſervatur. Verùm exactè loquendo, conſuetudo priori modo ſpectata, non videtur lex, tum quia ſi legis obſervatio præſcripta legem conſtitueret, ejuſdẽ obſervatio rurſus per æquale tẽpus ſervata, haberet vim legis, & ſic conſequenter multæ leges ex unius obſervatione, ſucceſſu temporis generarentur; tum quia ut conſuetudo vim legis obtineat, qui eam inducunt, debent habere intentionẽ ſe obligandi ad obſervantiam illius, ex ſupradictis, at qui operantur ſecundum legem ſtatutam, tali intentione carent, cùm non agant niſi animo obſervandi legem antiquam, & ex illius præſcripto.

RESOLUTIO IV. *Conſuetudo abrogari poteſt per ſequentem legem, & per oppoſitam conſuetudine.*]PRIOR PARS PROBATUR; nam ſi conſuetudo legem abrogare

rogare potest, ut dictum est, quæ ratio est cur lex consuetudinem abrogare non possit? Cùm recepta consuetudo non tollat aut minuat potestatem quam habet Princeps condendi legem, & obligandi ad observationem illius; neque vim legis habeat, nisi quatenus Princeps in eam consentit, ut dictum est. Et sic per Concilium Trident. *sess. 23.* de reformatione *cap.* 15. abrogatur consuetudo illa, qua simplex Sacerdos poterat sibi in confessarium eligere, quem volebat.

Verùm quia Princeps per legem, non censetur abrogare oppositam consuetudinem, nisi eam cognoscat, hinc *colligitur 1.* per legem universalem, abrogari tantum consuetudinem universalem, non autem specialem alicujus loci, nisi illius mentionem faciat, aut clausulam cujuscunque consuetudinis derogatoriam contineat; quia legislator præsumitur illam cognoscere, non istam. 2. neque etiam per legem particularem, latam à Principe universali, derogari per se loquendo consuetudini particulari; quia Princeps æquè censetur ignorare consuetudinem particularem, sive legem particularem, sive universalem statuat. 3. Quando lex particularis procedit à superiore particulari, per eam derogari consuetudini particulari, quia superior particularis legem condens, censetur non ignorare ejusmodi consuetudinem. Unde lex ab Episcopo lata oppositam consuetudinem, in illius diœcesi receptam, tollit; & statuta specialia alicujus Urbis, consuetudinem ibi observatam infirmant.

Posterior pars ex dictis facilè colligi potest: nam cùm non introducatur consuetudo, ut supponimus, nisi ex consensu Principis; sicut per eam tollitur lex antiqua, ita & consuetudo recepta per eandem abrogatur, si ei sit opposita.

Nota 1. Consuetudinem universalem non abrogari ex toto, nisi per oppositam consuetudinem universalem: si enim quæ de novo introducitur, sit par-

particularis, ea non abrogabit universalem, nisi quoad specialem locum in quo vigere incipit. 2. non plus requiri temporis, ut una consuetudo tollat aliam, quàm ut lex tollatur per consuetudinem; quare sicut ad hoc, ita & ad illud decennium sufficit. 3 eos qui novam introducunt consuetudinem, contrariam legi aut consuetudini receptæ, peccare per se loquendo, quamdiu defectu sufficientis præscriptionis, consuetudo introducta vim legis non obtinet; quia tãdiu lex, vel consuetudo opposita viget, & obligat. Dico, per se loquendo, nam fieri potest ratione ignorantiæ, ut peccatum non committatur, etsi tempus ad legitimam præscriptionem requisitum elapsum non sit, præsertim quando nova consuetudo ita invaluit, ut plerique viri boni eam sine scrupulo observent.

CAPUT XI.

De dispensatione.

RESOLUTIO I. *Dispensatio propriè hic sumitur, pro juris relaxatione, seu pro exemptione ab obligatione legis.*] EX qua definitione communiter recepta, *colligitur* 1. dispensationem longè differre à legis interpretatione: legem enim interpretari, est opus scientiæ & prudentiæ, in ea verò dispensare, ad jurisdictionem pertinet, unde periti possunt legem interpretari, & declarare an ea in tali casu obliget, vel non, dispensare autem in lege, solius est superioris.

Neque refert quòd S. Doctor 1. 2. *quæst.* 97. *art.* 4. dispensationem videatur sumere pro interpretatione, qua legislator declarat legem deficere, seu non obligare tales personas in hoc, vel illo casu: cùm enim addit, eum tunc licentiam tribuere, ut præceptum ejus non servetur, satis indicat, obligationem non esse penitus ablatam, sed causam rationabilem dari, cur relaxari debeat. Apertiùs autem mens illius potest intelligi ex responsione ad 3. cùm negat Summo

Ponti-